Hamed tror på individuellt lärande

Föreläsaren Hamed Ubaidi-Karlsson kom till Sverige som 17-åring och har skapat kursen Integration i praktiken på Leksands Folkhögskola.
Han har flera idéer om hur integrationen inom utbildningsväsendet skulle kunna förbättras.
– Jag tror på individuellt bemötande och lärande, sammanfattar han.

Hamed Ubaidi-Karlsson har sett utbildningsvärlden från två håll. Som ensamkommande sjuttonåring i Sverige läste han först svenska på Leksands gymnasium i fyra månader, innan han fortsatte med allmänna studier på Leksands folkhögskola. Nu undervisar han själv där, på kursen Integration i praktiken som riktar sig till människor som möter nyanlända i sitt jobb.
– Jag har integrerat mig i samhället på tre år och man brukar säga att det tar sju till tio år. Att det gick snabbare för mig beror till stor del på folkhögskolemodellen. Allmän linje var perfekt för mig, då kunde jag läsa två ämnen åt gången i stället för allt samtidigt. Det gjorde det lättare för mig att koncentrera mig.
När Hamed kom till Leksand som sjuttonåring hade han varit på flykt i fem år. På vägen hade han stannat och jobbat ihop mer pengar i bland annat Iran, blivit blåst på lönen och flytt över Medelhavet i en överlastad gummibåt som var nära att kantra i vågorna. Hur lång tid en flykt tar beror på en sak: Pengar.

Hamed Ubaidi Karlsson. Foto: Privat

– Om man är rik är allt enklare och går snabbare. Om man har en medelinkomst brukar det också gå ganska fort. För den som är fattig är det svårare och jag var både fattig och sjuk.

Poliosjuk och fattig

Hamed är född i Afghanistans tredje största stad Herat och växte upp med mamma och pappa och sex syskon. När han var två år visade det sig att han hade polio, familjen hade precis som många andra fattiga familjer inte haft råd att vaccinera barnen. De hade heller inte råd med vård för Hamed.
– En stor skillnad mellan Sverige och många andra länder som Afghanistan och Syrien, är att i Afghanistan förväntas man att börja jobba tidigt. De flesta börjar jobba deltid när de bara är åtta år. Jag jobbade på en mekanisk verkstad och det var tyngre för mig än för de andra eftersom jag hade så svårt att gå, men jag kämpade på så gott jag kunde.
Övertygad om att han kunde få ett bättre liv i Europa bestämde sig Hamed till sist för att fly.
– Jag var inte alls stark och mina kompisar hjälpte mig och bar mig över bergen som utgör gränsen till Iran. Men jag har hela tiden haft en tro på att det måste finnas ett liv för mig någon annanstans.

PTSD vanligt

Den första tiden i Sverige hade Hamed stora problem med koncentrationen.
– Jag kunde bara läsa ett par minuter åt gången. Det här är väldigt vanligt bland nyanlända, många lider av posttraumatisk stress och det gör det svårt att fokusera på en sak.
Just den posttraumatiska stressen, PTSD, är en av de viktigaste frågorna för utbildningspersonal att ta hänsyn till, menar Hamed.
– Det är en komplex fråga. Samtidigt som man har den här stressen efter trauman man har gått igenom, så finns det ofta en stor stress på att man måste komma in i samhället snabbt och då vill man studera. Man kanske har lämnat anhöriga i hemlandet som man vill skicka pengar till eller måste betala skulder till smugglare. Tyvärr är det inte många som får professionell hjälp och det gör att problemet i stället ramlar över på skolan.

Individuella studieplaner kan hjälpa

En lösning som Hamed ser är individuella studieplaner.
– Det kan hjälpa till att lindra stressen över den situation som finns just nu. Man har redan en enorm press på sig som nyanländ och det sista man behöver är ännu mer press från skolan. Det är viktigt att eleven får möjlighet att ta det lugnt och lära i sin egen takt. En annan sida av saken, om jag tar mig själv som exempel, så blev jag väldigt stressad över att jag låg före de andra i min klass i vissa ämnen och tvingades vänta in dem i stället för att kunna gå vidare.
Det är också viktigt att lärare och utbildare har viss kunskap om PTSD, menar Hamed.
– Det finns signaler som man kan plocka upp, till exempel det här med att koncentrationen brister. Och det kan vara väldigt olika från dag till dag, beroende på hur man mår. Man kanske precis har sett ett tv-inslag om bombningar i sin hemstad och kommer till skolan och tankarna snurrar. Det är viktigt att läraren försöker känna in eleven och inte börjar pressa på i onödan. I stället kan det vara så att eleven behöver lite hjälp att ta det lugnare vissa dagar.
Samtidigt som skolan alltså kan innebära stress så blir den också en trygghet och ett sammanhang.
– Att utbilda sig gör att man känner att man är på väg någonstans och det i sig kan vara läkande. Sedan är min erfarenhet att de allra flesta som kommer till Sverige är motiverade att lära sig, som nyanländ har man ofta en enorm drivkraft. Man har gått igenom väldigt mycket och klarar mycket mer än vad andra kan tro, man vill kämpa vidare och få ett bra liv. Själv kände jag att jag kunde lägga hur mycket tid och energi som helst på mina studier, om jag bara fick chansen.

SFI behöver ny struktur

Hamed tycker också att SFI borde struktureras om till mer individuell undervisning, till exempel svenska för akademiker och yrkessvenska.
– Jag tycker att man ska börja läsa det språk som man kommer att använda, om man vill jobba inom vården till exempel och läser den terminologin på SFI så går det snabbare att lära sig svenska eftersom man har praktisk nytta av det man läser. Det gör också att man kan komma ut och jobba fortare. Många som har jobbat från tidig ålder och inte läst vidare på universitet tycker att det är kämpigt att ta sig igenom SFI. Och så finns det de som har studerat på hög nivå och behöver läsa på en annan nivå. Återigen, att anpassa individuellt är jätteviktigt om vi ska lyckas med integrationen.

Tar tid att öppna sig

När Hamed hade avslutat allmän linje på Leksands folkhögskola började han jobba på ett behandlingshem och läste en distansutbildning till behandlingsassistent på Härnösands folkhögskola.

– Jag har alltid varit intresserad av psykologi och där lade jag en grund för hur man kan bemöta människor som mår dåligt. Jag trivdes väldigt bra med miljön på skolan, jag kände mig inkluderad och var aktiv i diskussioner. Med min bakgrund och livserfarenhet kände jag att jag hade något att tillföra. Det är mycket roligare att vara delaktig än att sitta utanför att lyssna och det är ett annat tips till lärare: Försök att få alla att vara med i diskussioner och samtal.

I Sverige kunde han också få hjälp med sin sjukdom och genomgick en operation. Men att prata om hur han mådde efter den långa flykten kändes till en början svårt.

– I Afghanistan pratade vi aldrig om sånt, hur man mår psykiskt och vad man känner. Det var aldrig någon som frågade. Men det är väldigt viktigt att ha någon som lyssnar när man har flytt från krig och konflikter, även om man kanske inte har ord för känslorna. Man ska inte pusha på med frågor, det räcker att säga att jag finns här och jag lyssnar om du vill berätta. För min del var det en boendebehandlare som pratade persiska som jag berättade min historia för. Det gjorde också att jag började må lite bättre.

Men stressen finns alltid kvar under ytan. Nu har Hamed börjat studera journalistik på högskola och den nya nivån gör att studierna känns tuffa.

– Det är en insikt jag har fått nu, att när man påbörjar något nytt så kommer ofta den gamla stressen tillbaka. Studierna och framför allt det akademiska språket är svårare och det gör att jag får svårt för att koncentrera mig igen. Men jag kämpar på.

Tålamod en grundsten

Den latenta stressen och svårigheterna med en helt ny kultur gör att bemötandet blir extra viktigt för skolpersonal.

– Om du jobbar med nyanlända, ha tålamod. Tänk på att allt är nytt, för mig var det till exempel ett helt nytt sätt att räkna i matten plus att allt var på ett annat språk. Det är tufft.

Om man jobbar som lärare i en klass där en eller ett par personer är nya i Sverige tycker Hamed att man ska vara uppmärksam och försöka få med alla på vad man gör.

– Det beror förstås på vilken nivå av svenska de är på, men man kan fråga om de känner att de hänger med och berätta lite kort före lektionen om vad ni ska göra i dag. Då kommer de att hänga med mycket bättre och det kommer att kännas roligare för dem.

På frågan om vem den bästa läraren Hamed själv har haft är funderar han en stund.

– Det finns många. På Leksands gymnasium var jag och två killar de första nyanlända eleverna som de hade haft någonsin, men de var jättebra på att bemöta oss. Jag tror att det är något som vissa bara har i blodet.

Hamed Ubaidi Karlsson
Ålder: 27 år
Bor: Kalmar
Yrke: Föreläsare, journaliststudent och utbildare
Familj: Hustrun Maria och en dotter på 2 år
Intressen: Träffa vänner och sport som basket och innebandy

Text: Karin Janson